

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

27.08.2019

Алексеевск шtb

КАРАР

№ 373

**Татарстан Республикасы
Алексеевск муниципаль районында
“Халыкның сәламәтлеген яхшырту һәм
2019-2021 елларга үлүчеләр санын киметү”
Максатчан программасын раслау турында**

Халык сәламәтлеген саклау һәм ныгыту өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру максатларында Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты

караp бирәм:

1. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «2019-2021 елларга халыкның сәламәтлеген яхшырту һәм үлем-китем санын киметү» муниципаль программасын раслау турында " 2009 ел, 21 ноябрь, 893 нче карары
2. Алексеевск муниципаль берәмлегенең финанс-бюджет палатасына чараны финанслау өчен акча карарга.
3. Әлеге карарны Алексеевск муниципаль районының рәсми сайтында Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә бастырып чыгарырга.
4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Башкарма комитет житәкчесенең социаль мәсьәләләр буенча урынбасары Н.П.Чуринга йөкләргә

Башкарма комитет житәкчесе

Н.К.Кадыров

Башқарма комитет җитәкчесе
урынбасары
Алексеевск муниципаль районы
карарына кушымта 27.08.2019 № 373

МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММА
2019-2021 елларга Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль
районында "Халыкның сәламәтлеген яхшырту һәм үлем-китемне киметү"

Программаның паспорты

Программаның исеме	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районында «2019-2021 елларга халыкның сәламәтлеген яхшырту һәм үлем санын киметү» максатчан программасы
Программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты
Программаның төп эшләүчеләре	Үзәк район хастаханәсе, ЗАГС бүлеге, яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге, мәгариф бүлеге, мәшгульлек үзәге, Социаль яклау министрлыгының Алексеевск муниципаль районындагы бүлеге.
Программаның төп максатлары һәм бурычлары	Халыкның тормыш дәрәжәсен тотрыклы күтәрү, сәламәтлек саклауны үстерү, деалкогольләштерү һәм денаркотизацияне үстерү, хезмәтне саклау һәм социаль ярдәм чараларын камилләштерү буенча эзлекле сәясәт үткәрү чаралары аша халыкның үлем санын киметү. Кече яшьтән башлап, кирәкле заманча шартлар тудыру һәм сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау юлы белән физик культура һәм спорт белән шөгыйльләнүгә ихтыяжны формалаштыру. Халык санын арттыруга булышлык күрсәтү. Гаиләне саклап калу һәм үстерү-иң мөһим социаль институт

	буларак.
Программаның үтәлеш сроклары	2019-2021 еллар
Программаны үтәүчеләр	Алексеевск район үзәк хастаханәсе, «ДОСААФ», Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының ЗАГС бүлеге, Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад һәм фаразлау бүлеге, Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге, Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләр, спорт һәм туризм бүлеге, Алексеевск муниципаль районында ТР Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлығының социаль яклау бүлеге, Алексеевск муниципаль районының мәдәният бүлеге, Алексеевск районының халыкны эш белән тәмин итү үзәге, ТР Алексеевск районындагы РПФ ДУ, ДП һәм авыл жирлекләре башлыклары, Ижтимагый Совет
Финанс чыганаклары	жирле бюджет барлығы: 4911,0 мең сум. 2019г. – 2407,0 мең сум. 2020г. – 2252,0 мең сум. 2021г. – 252,0 мең сум. Чараларны үтәүгә программада каралган акчалар күләме, Алексеевск муниципаль районы бюджетының керем өлешен салым һәм салым булмаган керемнәр хисабына да, шулай ук Алексеевск муниципаль районы бюджетына керә торган бюджетара трансфертлар исәбенә дә үзгәргә мөмкин
Программаны тормышка ашыруның көтелгән ахыргы нәтижеләре	1. 2018 ел белән чагыштырганда, 2021 елга халыкның үлем саны 10% ка кимегән. 2. Хезмәткә яраклы яшьтә үлүчеләр санының 2021 елга карата 10% ка кимүе. 3. Халыкның гомер озынлыгын арттыру,

	тормыш сыйфатын яхшырту, халыкның сәламәтлеге торышы.
Программаның үтәлешен контрольдә тоту	Алексеевск муниципаль районы муниципаль районы

Программа чишелешенә юнәлтелгән проблеманың характеристикасы

Халыкның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту буенча дәүләт сәясәтен формалаштыру өстенлекле бурычларның берсе булып тора. Сәламәтлек саклау системасында принципияль яңа юнәлеш үсеш ала-авыруларны дөвалауга юнәлдерелгән системадан сәламәт яшәү рәвеше приоритетына юнәлдерелгән һәм авыруларны профилактикалауга юнәлтелгән Гражданнарның сәламәтлеген саклау системасына күчү.

Проблеманың актуальлеге шунда ки, аерым уңай моментларга карамастан, сәламәтлек күрсәткечләре һәм сәламәтлек саклауның торышы түбән дәрәжәдә. Дәүләтнең икътисади һәм социаль үсешенә катлаулы шартлары бик югары авырулар һәм үлем-китем күрсәткечләре, туучылар санының түбән дәрәжәләре, аналар һәм балаларның сәламәтлеге торышы күрсәткечләре белән чагылды. Моннан тыш, хәзерге вакытта халыкның социаль-бәйлә һәм һөнәри яктан билгеләнгән сәламәтлек дефектларын да үстерәләр.

Халыкның сәламәтлеген ныгыту һәм үлем санын киметү программасы бүген районның муниципаль хакимият органнары, социаль тәмин итү һәм сәламәтлек саклау өлкәләре тарафыннан кичекмәстән хәл итү өчен беренче дәрәжәләргә чыгарыла. Проблема халыкның сәламәтлеген, медицина хезмәте күрсәтү дәрәжәсен, демографик вазгыятьне, хезмәтне саклау, физик культура һәм спортны үстерү кебек кайбер аспектларга мөрәжәгать итсәк, күпкә аңлаешлырак була бара.

1.1 Демографик вазгыятьне анализлау.

Районда халык саны кимүнең төп сәбәбе булып үлүчеләр саны арту тора. 2014 елдан районда үлүчеләр саны туучылар саныннан артып китте һәм тотрыклы характерга ия.

2009-2018 елларга Алексеевск районы буенча күрсәткеч (абс. саннар 1000 кешегә)

Еллар	Туучылар саны	Район буенча	РТ буенча туучылар
2009	329	12,6	12,4
2010	367	14,0	12,9
2011	354	13,5	13,4
2012	350	13,4	14,5
2013	403	15,4	14,7
2014	387	14,8	14,7

2015	346	13,3	14,7
2016	282	10,9	14,3
2017	269	10,5	12,4
2018	231	9,1	

Соңгы ун ел эчендә туучылар санының күрсәткечләре теге яки бу якка берәз үзгәрә, туучылар санының кимүе күзәтелә.

2009-2018 елларга үлүчеләр саны Алексеевск районы буенча ТР белән чагыштырганда (абс. саннар 1000 кешегә)

Еллар	Үлүчеләр саны	Район буенча	ТР буенча
2009	412	15,8	12,7
2010	430	16,4	13,1
2011	425	16,3	12,4
2012	400	15,3	12,2
2013	370	14,2	12,1
2014	428	16,4	12,2
2015	382	14,7	12,0
2016	368	14,2	11,6
2017	343	13,4	11,3
2018	365	14,3	

Соңгы ун ел эчендә үлүчеләр саны күрсәткечләре теге яки бу якка берәз төрлечә, 2009 елга карата үлүчеләр санының 9,5% ка кимүе тенденциясе күзәтелә.

2009-2018 елларда Алексеевск районы буенча халыкның табигый хәрәкәтенең гомуми коэффициентлары (1000 кешегә)

Еллар	туучылар	үлүчеләр	Табигый үсеш (кимү)
2009	12,6	15,8	-3,2
2010	14,0	16,4	-2,4
2011	13,5	16,3	-2,8
2012	13,4	15,3	-1,9
2013	15,4	14,2	1,2
2014	14,8	16,4	-1,6
2015	13,3	14,7	-1,4
2016	10,9	14,2	-3,3
2017	10,5	13,4	-2,9
2018	9,1	14,3	-5,2

Соңгы ун ел эчендә халыкның табигый хәрәкәте күрсәткечләре теге яки бу якка берәз төрлечә. Уңай табигый үсеш 2013 елда теркәлгән, аннары үсеш кимү тенденциясе күзәтелә. Бу программаның бурычы-районда табигый югалтуны киметү.

Үлем-китем структурасында берничә ел дәвамында кан әйләнеше системасы авырулары өстенлек итә. Шулай итеп, 2018 елда үлем-китем структурасында БСК күпчелекне дәвам итә, 2017 ел белән чагыштырганда, 1,2 тапкырга күбрәк. Икенче урында (29,6%)– нормадан тайпылу билгеләре һәм билгеләре (картлык), өченчедә (13,3%) – яңа барлыкка килү билгеләре.

2017 ел белән чагыштырганда хезмәткә сәләтле халыкның үлем-китем күрсәткече берәз артты (4,6% ка). Үлем-китем структурасында шулай ук БСК (40,8%) өстенлек итә. Миокард инфарктыннан үлүчеләр саны өч тапкыр кимегән, инсульттан үлүчеләр шул ук чор белән чагыштырганда 27% ка күбрәк. Үлем санының гомуми структурасында БСКДАН үлүчеләр 40,8% тәшкил итә. Икенче урында (23,9%)– имгәнүләр, агуланулар һәм тышкы сәбәпләр нәтижәләре, өченче урында (10,2%) – яңа белемнәр.

Аерым демографик күрсәткечләр (барлык халык)

Үлем сәбәбе	Территория	2015 ел	2016 ел	2017 ел	2018 ел
Кан әйләнеше системасы авырулары	Алексеевск районы	464,9	533,0	439,3	573,2
	Татарстан	616,7	600,9	586,9	600,6
Инфарктмиокарда	Алексеевск районы	38,4	27,0	35,0	23,6
	Татарстан	48,6	44,3	49,4	40,7
Инсульт (ишемический тип)	Алексеевск районы	42,3	61,8	42,8	62,8
	Татарстан	74,6	73,8	45,9	25,21
Яңа шеш	Алексеевск районы	188,3	177,7	174,9	184,5
	Татарстан	197,6	196,3	190,5	198,0
Эчке сәбәпләр	Алексеевск районы	134,5	166,1	112,7	113,9
	Татарстан	99,1	90,0	82,0	76,8
Нарасыйлар үлеме	Алексеевск районы	17,3	7,1	11,3	0
	Татарстан	6,1	5,2	5,7	
Ананың үлеме	Алексеевск районы	-	-	-	0
	Татарстан	8,8	7,2	6,2	

Яман шешнең иртәнге стадиядә билгеле булуы

2018 ел – 56,9%

үлем 2016 ел – 30,0%, 2017 ел – 31,8%

2018 ел – 29,63% (6,8% түбән)

Аерым демографик күрсәткечләр (хезмәткә яраклы яшьтәге халык)

Үлем сәбәбе	Территория	2015 ел	2016 ел	2017 ел	2018 ел
Эшкә яраклы	Алексеевск	531,0	560,6	504,8	528,4

яшьтә вафат булучылар саны	районы				
	Татарстан	473,4	445,4	421,3	416,4
Кан әйләнеше системасы авырулары	Алексеевск районы	174,8	168,2	177,7	202,7
	Татарстан	150,7	163,7	141,3	144,0
Инфарктмиокарда	Алексеевск районы	40,3	14,0	28,4	7,2
	Татарстан	26,4	23,1	26,1	22,5
Инсульт	Алексеевск районы	13,4	7,0	28,4	36,2
	Татарстан	21,3	23,9	7,8	20,7
шеш	Алексеевск районы	100,8	77,1	71,1	86,9
	Татарстан	72,7	70,2	70,1	68,0
Эчке сәбәпләр	Алексеевск районы	161,3	203,2	106,6	137,5
	Татарстан	121,4	111,9	97,4	91,6

Тәкъдим ителгән таблицадан күренгәнчә, 2015-2018 елларда хезмәткә яраклы яшьтә үлем-китем структурасында беренче урынны кан әйләнеше системасы авырулары алып тора, икенче урында-тышкы сәбәпләр, өченчедә

Яңа барлыкка килүләр.

Хезмәткә сәләтле яшьтә халык арасында үлүчеләр саны бик тискәре күренеш. Мәрхүмнәр арасында тормышка аяк баскан яшьләр күп.

Туучылар һәм үлүчеләр саны демографиянең мөһим күрсәткечләре генә түгел, ә тулаем социаль - икътисади үсешнең интеграль характеристикалары да. Халыкның табигый артуына, үлем-китем санының, гомумән, халыкның сәламәтлегенә аеруча кискен йогынты ясаучы кайбер аспектларны карарбыз.

1.2. Халыкның алкоголь белән мавыгуы.

Алкоголь, шул исәптән суррогат, наркотиклар һәм башка психотроп матдәләр куллану, бигрәк тә яшь һәм өлкән яшьтә үлем санының артуына тискәре йогынты ясый.

Диспансер авырулар, табиб — наркологта исәптә 2014 -2018 еллар.

	2014 ел	2015 ел	2016 ел	2017 ел	2018 ел
Алкоголизм, шулардан стадия белән	96	104	117	149	164
Башлангыч (1)	1	1	1	1	1
рга (2)	95	103	116	148	163
Наркомания	5	6	7	9	10

Токсикомания	-	-	-	-	-
--------------	---	---	---	---	---

Таблицадан күренгәнчә, табиб наркологта исәптә торучылар саны арту тенденциясе бар. 2018 елда, 2014 ел белән чагыштырганда, 1,7 тапкыр артты.

Бала тудыру яшендәге хатын-кызларда социаль әһәмияткә ия авырулар: наркология диспансерында наркомания һәм эчкечелек аркасында, психоневрология диспансерында исәптә торучылар саны. ВИЧ, СПИД йогышлары авырулары, еллар буенча динамика:

Еллар	барлыгы нарколог диспансерда исәптә	барлыгы психоневрологик диспансерда исәптә	ачыкланды ВИЧ, СПИД авырулары
2010	15	39	2
2011	14	33	-
2012	9	33	2
2013	11	38	1
2014	13	42	1
2015	14	35	4
2016	19	31	2
2017	42	32	2
2018	51	41	2

Анализ күрсәткәнчә, 2010 елдан 2019 елга кадәр наркология диспансерында исәптә торучыларның артуы күзәтелә, психоневрология диспансерында исә бер дәрәжәдә диярлек узган. Ел саен ВИЧ инфекцияле 2шәр кеше ачыклана.

2014-2018 елларда Алексеевск районы буенча алкоголь белән агулану динамикасы.

Еллар	Агуланучылар саны	Шул исәптән үлүчеләр	Шул исәптән хатын-кызлар
2014	6	5	3
2015	4	4	0
2016	3	3	1
2017	2	2	2
2018	3	2	1
6 ай 19 ел	3	3	1

Анализ күрсәткәнчә, 2014 елдан 2018 елга кадәр агуланулар саны кимү тенденциясе күзәтелә, ләкин ел саен, хезмәткә яраклы яшь арасында, үлүчеләр саны да диярлек теркәлә.

Югарыда баян ителгәннәрнең барысы да хәмер кулланучыларның кимемәве турында сөйли ала. Алкоголизмнан интеккән кешеләр сыйфатсыз, ялган алкоголь продукциясен күбрәк куллана башлады.

1.3. Никахланучылар һәм аерылышучылар.

Тормыш дәрәжәсе иминлегендә, сәламәтлекнең торышы никахлар һәм аерылышулар тенденциясе турыдан-туры йогынты ясый. Мөрәжәгать итәбез башта 10 сандагы таблицага.

Идән һәм яшь буенча никахлар саны

	ир-атлар					хатын-кызлар				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
До 18	0	0	0	0	0	2	1	0	0	1
18-24	55	54	37	41	33	98	88	50	61	49
25-34	80	77	49	61	50	47	51	44	50	39
35-44	20	12	14	19	13	11	7	8	13	9
45-54	4	3	7	9	3	2	6	6	11	2
55 һәм артык	3	9	4	12	1	2	2	3	7	0
яшь буенча аерылышучылар саны										
	ир-атлар					хатын-кызлар				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
18 кә кадәр	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18-24	3	1	0	3	6	4	5	8	6	9
25-34	21	25	35	36	25	28	23	33	38	23
35-44	25	10	19	18	14	20	13	15	16	16
45-54	8	14	9	9	3	6	10	9	8	1
55 һәм артык	2	1	6	5	3	1	1	4	3	3

Жәмгыятьтәге социаль иминлек дәрәжәсе, гаилә институты эшчәнлегенә нәтижелелеге һәм нәтижәсезлеге турында хәбәр итә никахлар һәм аерылышулар нисбәте. Соңгы 5 елда аерылышулар ир-атлар арасында 43,6% һәм хатын-кызлар арасында 45,2% тәшкил иткән. Әмма аерылышулар бар икән, димәк, тулы булмаган гаиләләрдә тәрбияләнүче балалар да бар. Уртача алганда, елына 37 бала бер ата-ана белән кала. Бу балаларның күбесендә ата-аналары тарафыннан аерылышудан психик травмалар алган, еш кына тулы кыйммәтле туклану алу мөмкинлеге юк. Соңгы елларда шулай аталучы никахлар бар, барысы да рәсми рәвештә теркәлә.

(18-49 яшь):

2016 ел – 5991

2017 ел – 5849

2018 ел - 5740

Фертиль яшьтәге хатын-кызлар саны (18-49 яшь) соңгы өч елда 4,2% ка кимергә тиеш. Туучылар саны кимү сәбәпләре: безнең карашка туксанынчы елларда «демографик чокыр» булып тора, аның нәтижәсендә 2010 ел белән чагыштырганда, 2018 елда фертиль яшьтәге хатын-кызлар саны 1,2 тапкыр кимеде.

1.4. Гомер озынлыгы.

Халыкның сәламәтлеге торышы һәм үлем-китем дәрәжәсенә чагылышы туганда көтелгән гомер озынлыгының күрсәткече. Үлем-китемнең югары

дәрәжәсе көтөлгән гомер озынлығының түбән күрсәткечләрен билгели. Район халкының гомер озынлығы динамикасы 11 нче таблицада тәкъдим ителгән.

Алексеевск районы буенча фаразланган гомер озынлығы (яшь).

		2014	2015	2016	2017	2018
Район	ирләр	63,2	66,4	64,3	63,2	64,3
	хатын-кызлар	75,5	74,3	77,4	75,5	77,4
РТ	ирләр	66,4	67,05	68,15		
	хатын-кызлар	77,91	78,38	77,36		

2014 елда үлүчеләр саны 428 кеше тәшкил итте (бу соңгы биш елда иң югары күрсәткеч). Уртача гомер озынлығы 68,95 ел тәшкил итте, өстәвенә хатын-кызлар-75,5, ир-атлар-63,2, аерма-12,3 ел. Шуны да билгеләп үтәргә кирәк, республика буенча бу күрсәткеч ел саен югарырак әһәмияткә ия.

1.5. Үлем-китем проблемаларының характеристикасы һәм аларны хәл итү буенча төп юнәлешләр:

1.5.1. Кан әйләнеше системасы авыруларыннан.

Ел саен дөньяда кан әйләнеше системасы авыруларыннан дистәләгән миллион кеше үлә, шул исәптән йөрәкнең ишемик авыруыннан — 7 миллионнан артык.

Россия Федерациясендә хезмәткә яраклы халыкның йогышлы булмаган авырулардан вакытыннан алда үлем - китем структурасында БСК өлешенә ир-атлар арасында барлык үлем-нең 36,6% һәм хатын-кызлар арасында 40,5% ы туры килә.

БСК үсешенә һәм алга китешенә йогынты ясаучы хәвефнең төп факторы артериаль гипертония булып тора, ул россиялеләр арасында 39,0% ир-ат һәм 41,0% хатын-кызлар арасында теркәлгән. Гомумән Россия Федерациясе буенча 41млн. артык артериаль гипертония белән авыручылар теркәлгән. Артериаль гипертония белән авыручыларның алдагы гомеренең уртача дәвамлылыгы 6 елга кимүе ачыкланган.

Татарстан Республикасында, тулаем Россиядәге кебек үк, өлкән халык арасында кан әйләнеше системасы авырулары белән авыручылар санының артуы билгеләнә.

Хәзерге вакытта республикада артериаль гипертония белән интегүче 300 меңгә якын кеше, ягъни һәр унынчы кеше теркәлгән. 2018 елда Татарстан Республикасы буенча үлем-китем структурасында (алдагы еллардагы кебек) кан әйләнеше системасы авырулары өстенлек итә - 51,1% (2017 елда - 51,7%); күрсәткеч 100 мең кешегә 607,3 тәшкил итте, бу 2017 елга караганда 3,4% ка кимрәк (РФ - 631,8; ИФО-659,7%).

Татарстан Республикасы буенча гипертония авыруыннан үлүчеләр саны 8,2% ка кимедә һәм 100 мең кешегә 41,4 не тәшкил итте. (2017 ел -45,0), гипертония авыруының өзлегүләреннән 2017 ел белән чагыштырганда 138

кешегә кимрәк вафат булды. Миокард инфарктыннан үлүчеләр санының 4,8 % ка артуы күзәтелә, ул 100 мең кешегә 47, 9 тәшкил итте.

Алексеевск муниципаль районында 2018 елда БСКның беренчел авырулары саны 2017 ел белән чагыштырганда 13% ка артты (2017 ел -32.1 өчен 1000 кеше исәбенә 2018 елда-36,4)

	2017ел	2018 ел
БСК авырулары теркәлдә	5204	5669
беренче	746	866
Тикшерү вакытында ачыкланган	15	20
Диспансеризация вакытында	94	119
АГ	1974	2268
ИБС	620	677
ХИБС	383	431
ИМ	21, өстәп 14	21, өстәп 17
тромболизис	12	11
ОНМК	100	90
ЦВБ	473	536

2017 елда БСКДАН үлүчеләр-118 кеше, шул исәптән хезмәткә яраклы 27 кеше. 2018 елда-142 кеше, шул исәптән эшкә яраклы 29 кеше. Үсеш-20,3%. 70 яшь һәм аннан да өлкәнрәк - 2018 елда 49,3% һәм 2017 елда 42,4% 2017 елда инфаркттан үлүчеләр – 4 кеше, инсульттан-15 кеше 2018 елда вафатлар инфаркттан-5 кеше, инсульттан-12 кеше.

Чистай шәһәрндә ОНК белән пациентларның маршрутизациясе – 89 кеше, һәм аның белән Казан шәһәрндә-16 кеше зур роль уйный. Тромболизис үткәру, ТР, РКТ, АКШ һ.б. квоталардан файдалану, РКХнең консультатив сырхауханәсенә кабул итүгә язылу, халык арасында СПР үткәру. Хәзерге вакытта районда артериаль гипертония белән интегүче 963 кеше теркәлгән. Әмма бу тулы исемлек түгел, чөнки андый авыруларны диспансер учетына кую эше тулысынча башкарылмаган. Бүген халыкка өстәмә профилактик караулар уздыру зарурилыгы бар. Мондый авыруларны ачыклауда ФАП фельдшерларына һәм гомуми практика табибларына зур роль бирелә.

1.5.2. Яман шештән үлем-китем проблемасының характеристикасы.

Татарстан Республикасы буенча 2018 елда яман шештән үлүчеләр саны күрсәткече 7,9% ка артты, бу күрсәткеч 100 мең кешегә 193, 3 очрак (2017 елда-179,2) тәшкил итте. Яман шештән үлүчеләр санының гомуми структурасында 16,2% тәшкил итә. 2018 елда үлүчеләрнең абсолют саны 7463 кеше тәшкил итте, 2017 ел күрсәткеченнән артып (6887 кеше) 576 кешегә үлем очраklарының төп артуы ир-ат женси органнар (27,6% ка), сулыш органнары (9,9% ка), ашкайнату органнары (8,7% ка) хисабына булды. Яшь категорияләре буенча төп үсеш пенсия яшендәге затлар арасында - 656 кешегә, яки 12,3% ка арткан. Эшкә сәләтле халык арасында үлем-китем структурасында ЗНО өченче урынны били (15,3%) - 74,1 очрак тиешле яшьтәге 100 мең кешегә туры килә. ЗЯННАН халык үлеми санының югары күрсәткечләре Алексеевск муниципаль районында билгеләнгән (184,5). 2018 елда беренчел авырулар саны 2017 ел белән чагыштырганда 30,5% ка артты (2017 елда-5,5 мең кешегә). 2018 елда-7,2% ка таралган. Яңа барлыкка килүдән үлүчеләр саны 46 кеше, шул исәптән хезмәткә яраклы 10 кеше 2018 елда -50 кеше, эшкә яраклылар-14 кеше (8,6% ка).%

	2017 ел	2018 ел
Барлыгы авырулар	814	933
Беренче тапкыр	135	179
Тикшерү барышында ачыкланган	5	6
Диспансеризация вакытында	10	12
ЗНО ел башына	526	579

Авырулар саны структурасында шешләрнең түбәндәге локализацияләре алда бара: сөт бизе, меланалы тире, юан эчәклек, үпкәләр, мәни бизе, ашказаны. Күрсәтелгән локальләштерүләр халыкның онкология авырулары структурасында 62,5% тәшкил итә. 2017 ел белән чагыштырганда, йорт, сөт бизе зонасы, меланома белән тире кызуын узып, 2 позициядән 1 позициягә күчте. Ир-атлар арасында мәни бизе 2017 елда яман шеш авыруларын эйдәп баручы локализацияләү-18,8%. Яман шеш локализацияләре арасында хатын-кызларда сөт бизе беренче урында (22,4%).

ТРда яшәүче һәр 43нче кеше ЗНО диагнозы белән исәптә тора. 5 һәм аннан да күбрәк исәптә торучы авырулар саны 2018 елда 55,3% тәшкил итте (2017 елда-54,8%, Россия Федерациясендә-52,4%). Бер еллык үлем 0,6% ка кимегән, 26,5% тәшкил иткән. Әмма Алексеевск районында бер еллык үлем күрсәткече (29,63%) республика дәрәжәсеннән артып китә. Яман шеш авыруларының югары күрсәткечләре иртә диагностикага һәм профилактикага юнәлтелгән чараларны активлаштыруның кирәклеге раслый, бигрәк тә сөт һәм мәни бизе яман шешенең визуаль рәвешләренә, аналык муенына карата. Хатын-кызларда яман шештән үлүчеләр саны структурасында сөт бизенең яман шеше

беренче урында тора. Шуна бәйле рәвештә маммографик скрининг аеруча әһәмият ала, ул авыруны башлангыч стадияләрдә дәрәс ачыкларга мөмкинлек бирә. Скринингның уңышын тәэмин итүнең мәҗбүри шарты-аларны 70% - тан да ким булмаган халыкны колачлау. Онкология авыруларының 1/3кә якын очрагы ана муенының яман шешенә туры килә. Шуна бәйле рәвештә фон авыруларын, чик алды халәтләрен һәм яман шешләрен ачыклар һәм аларны үз вакытында дөвәләу хисабына яман шеш барлыкка килүне кисәтү мөмкинлеге бирүче скринингка мөһим роль бирелә. Аналык муенының яман шешен 18 яшьтән башлап хатын-кызлар өч елга бер тапкыр, шул колачлау процедурасы 80% тан да ким булмаган күләмдә хатын-кызлар скринингка тиеш. Районда мәни бизенә яман шеше ир-атлар арасында онкологик авырулар структурасында икенче урынны алып тора. Бүген мәни бизенә яман шешен иртә диагностикалауга юнәлтелгән даими рәвештә скрининг тикшерүләрен уздырганда, иртә стадияләрен ачыклар саны арта, яман шешнең метастатик формалары табылмый диярлек. Тикшерү даими узучы ир-атларда простата яман шешеннән үлү ихтималы 3 тапкыр кими. Районның үлем-китем структурасында яңа белем бирүләр өлешенә 9,5-14,9 процент туры килә.

1.5.3. Тышкы сәбәпләр һәм жәрәхәтләрдән үлем-китем проблемасының характеристикасы. Травматизм һәм аның нәтиҗәләре иң мөһим медик-социаль проблемаларның берсе булып тора.

Татарстан Республикасы буенча үлем-китем структурасында тышкы сәбәпләрдән үлүчеләр саны өченче урында тора (өлеш-8,1%), 2018 елда 2017 ел белән чагыштырганда 13,7% ка кимеде; күрсәткеч 100 мең кешегә 82,9 очрак тәшкил итте. Алексеевск муниципаль районында тышкы сәбәпләрдән үлүчеләр саны 2017 ел белән чагыштырганда 54% ка яисә 1,5 мәртәбә артты (2017 елда-11 кеше, 2018 елда-17 кеше үлгән).

Алексеевск районында травмалар, агуланулар һәм кайбер тышкы йогынтылар эшкә яраклы халык арасында үлем-китем структурасында 2 нче урынны алып торалар, ул Татарстан Республикасының барлык районнары арасында югары күрсәткечләренә берсе (113,9) булып тора. Хезмәткә яраклы яшьтәге затларның инвалидлыкка беренчел чыгу сәбәпләре структурасында алар 3 позицияне били. Ашыгыч һәм кичектергесез медицина ярдәме хезмәт-сәламәтлек саклау системасында иң мөһим бүлекчәләренә берсе, аның социаль әһәмияте бәхетсезлек очраklары, кинәт авырулар һәм гадәттән тыш хәлләр саны арту белән бәйле рәвештә ел саен арта бара. 2018 елда барлығы 8651 тикшерү башкарылган, шуларның 8261 е район үзәгендә, 390 ы район үзәгеннән читтә. Ашыгыч һәм кичектергесез медицина ярдәмен күрсәтүнең сыйфаты мәсьәләсе медицина кадрларын әзерләү дәрәжәсенә турыдан-туры бәйле. Урыннарга чыгып урта звено белгечләре ярдәм күрсәтә. Муниципальара үзәкләргә маршрутлаштыру зур әһәмияткә ия.

Район халкының яртысыннан артыгы авыл жирендә яши, шуна күрә медицина ярдәме күрсәтүдә фельдшер-акушерлык пунктларына зур роль

бирелә. Соңгы 5 елда 11 модульле ФАП төзелде һәм файдалануга тапшырылды. Районның фельдшер-акушерлык пунктлары медицина персоналы белән комплектланган, әмма күбесе медицина жиһазлары белән начар жиһазландырылган. Фельдшерлар беркетелгән торак пунктларда яшәүче халыкның сәламәтлеге өчен тулысынча җавап бирми. Аларның эшен контрольдә тотуны көчәйтәргә кирәк.

1.5.6. Медицина кадрлары белән тәмин ителеш.

Әлеге программага юнәлдерелгән киләсе эш-Кадрлар. Дәвалау учреждениеләренә медицина кадрлары белән җитәрлек тәмин ителмәвә район халкын медицина ярдәме белән тәмин итүгә турыдан-туры йогынты ясый. Районның ДПО тар белгечләргә (хирург, отоларинголог, эндокринолог, невролог һ. б.), гомуми практика табибларына, терапевтларга бик мохтаж. Районда барлығы 43 доктор, ягъни 10 мең кешегә 16,8, 147 бал эшли. шәфкать туташлары һәм 14 кече медицина персоналы. Яшь белгечләрне "жәлеп итәргә" кирәк. «Земский врач» программасы буенча 2016 елда табиб анестезиолог-реаниматолог, нарколог, травматолог, участок терапевты кабул ителде 2017 ел дәвамында онколог, 2 участок педиатры, фтизиатр кабул ителде 2018 елда ике участок табиб-терапевт кабул ителде. "Земский фельдшер» программасы буенча ФАП фельдшеры кабул ителде. 2019-2024 елларга кадрлар белән тәмин итү буенча «Юл картасы» эшләнган. 2019 елда "Земский доктор" программасы буенча ике табибны кабул итү планлаштырыла»

2019 елда беренче тапкыр Алексеевск муниципаль районы Башлыгының «иң яхшы табиб», «Иң яхшы урта медицина хезмәткәре», «ФАПның иң яхшы медицина хезмәткәре» грантлары алынды.

1.5.7. Халыкның репродуктив сәламәтлеге торышы.

Халыкның репродуктив сәламәтлеге проблемасы турында сөйләгәндә, ел саен районда уртача 35 бала туа, бу нормаль бала табу, патологиядән башка. Патология белән авырлыларны Чистай һәм Казан шәһәрләрендә перинаталь үзәкләргә жиһәрәбез. Йөклелек патологиясенә төп сәбәбе-анемия (барлык йөкле хатыннарынның 38 проценты). Моңа йөклеләрнең сәламәтлеген саклау өчен кирәкле тиерле препаратлар, поливитамин һәм йодлы препаратлар булмау да ярдәм итә. Моннан тыш, булачак әниләр тарафыннан сәламәт яшәү рәвешен алып баруның түбән дәрәжәдә булуын, тиешле дәрәжәдә оештырылмаган санитар-агарту эшен дә билгеләп үтәргә кирәк. Йөкле хатын-кызларны хатын-кызлар консультациясендә исәпкә алуның үз вакытында булуы зур әһәмияткә ия. Йөкле хатын-кыз табиб янында күзәтелгән саен, авыру баланың туу куркынычы да азрак. «Авыру ата-аналарның сәламәт балалары булмый» дигән гыйбарә бар. Бала тудыру сәламәтлеге начарлану балаларның сәламәтлегенә йогынты ясамый кала алмый. 18 яшкә кадәр балалар арасында авыручылар саны югары булып кала.

Соңгы биш елда сабыйлар арасында үлүчелэр саны да шактый югары, э 2018 елда сабыйлар арасында үлүчелэр саны теркэлмэгэн, шул ук вакытта ТР буенча ул 60,3 не тәшкит итә.

Йөклелекне ясалма өзү

	2014	2015	2016	2017	2018
Абортлар саны	139	142	154	123	103

Абортлар хатын-кызларның репродуктив потенциалына һәм репродуктив сәламәтлеге дәрәжәсенә сизелерлек йогынты ясый. 2018 елда абортлар саны кимүгә карамастан, 2014-2017 еллар эчендә аларның саны югары булып кала. Йөклелекне ясалма өзү, бигрәк тә беренчел йөкле хатын-кызларда, икенчел бала табу куркынычы яный. Соңгы елларда РФ буенча абортлар өлеше - 10-11 процент, районда 2018 елда 1,3 процент тәшкит итә. Бу юнәлештә йөкле хатын-кызлар белән һәм беренче чиратта медицина хезмәткәрләре ягыннан санитар-агарту эшен көчәйтергә кирәк.

1.5.8. Экологик хәл.

2019 елның 1 гыйнварына район территориясендә эчәргә яраклы 52 суүткәргеч исәпләнә. 46 суүткәргечкә "Алексеевскводоканалы" ААҖ хезмәт күрсәтә»Алексеевск ш.т. б. халкының 100% һәм районның авыл халкының 99,8% үзәкләштерелгән су белән тәмин ителгән. Алексеевск районының 71 кешесе судан файдалана. Алар-Гоголиха, Боганин урман хужалыгы һәм Березовка авыллары халкы. Бүлү челтәрәндә суның сыйфаты 2018 ел өчен, 2016 ел белән чагыштырганда, микробиологик күрсәткечләр буенча берәз яхшырды. Гигиена нормативларына туры килми торган эчә торган суның пробалары өлеше 2016 елда – 6%, 2017 елда – 10%, 2018 елда - бүлү челтәрәндәге суның сыйфаты химия күрсәткечләре буенча соңгы еллар дәвамында тотрыклы булып тора, гигиена нормативларына туры килми торган пробалар проценты 17,1% тәшкит итә.

Микробиологик һәм санитар-химик күрсәткечләр буенча су туры килмәүнең төп проблемасы:

табигый факторлар (гомуми катгыйлыкның югары күрсәткечләре, тимернең югары эчтәлеге);

гамәлдәге суүткәргеч челтәрләренә һәм корылмаларының Түбән санитар-техник торышы;

житештерү контролен тулы күләмдә үтәү түгел, бу исә сыйфатсыз эчә торган суны куллануны бетерү проблемаларын оператив хәл итмәүгә китерә.

Бүлү челтәрәннән 2016□2018 ел өчен санитар-химик һәм микробиологик күрсәткечләр буенча гигиена таләпләренә жавап бирми торган су пробаларының чагыштырма авырлыгы.

Муниципаль район	Санитар-химик күрсәткечләр буенча гигиена нормативларына туры килми торган пробалар өлеше			Микробиологик күрсәткечләр буенча гигиена нормативларына туры килми торган пробалар өлеше		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Алексеевск	37	18,7	17,1	6	10,5	2,1
Татарстан Республикасы	10,8	10,6	4,9	3,3	4,3	2,2

Алексеевск ш. т. п., елга, Чишмә, Морд торак пунктларында эчәргә яраклы су белән тәэмин итүнең сыйфаты мәсьәләсен хәл итү зарур. Болак, Ивановский пос., Войкино, Каравай, Сахаровка, Шама, Ерыкла, Приозерное, Кызыллыкча, Сабакай, Коркөл, Аккош Күле, Дала Шенталы, Приозерное, Мораса. Чишмәдән Ивановский, чишмәләр, Морд халкы файдаланырга мәжбүр. Болак, суүткәргеч чөлтәреннән суның санитар-химик күрсәткечләр (югары катгыйлык, тимер) буенча гигиена таләпләренә туры килмәве аркасында. Шулай ук тимернең суда тотылуы югары булу сәбәпле (гигиена нормасы 0,3 мг/дм³ булганда, 1,5 мг/дм³ га кадәр фактга тоту) Алексеевск ш. т. п. халкы якындагы чишмәләрне (Биләр, Кызыл Баран һ. б.) чистарту системаларыннан файдалана.) 2018 елда да, 2016-2017 еллардагы кебек үк, үзәкләштерелгән эчә торган су белән тәэмин итүнең жир асты чыганакларының торышы һәм су алу урыннарында суның сыйфаты белән бәйле өзгәртүләр тамырдан үзгәрмәде. Химия составы буенча гигиена нормаларының артуы (гомуми катгыйлык, тимер эчтәлегенә буенча) жир асты суларының табигый составы белән аңлатыла. Су тимернең гомуми минерализациясе яки югары эчтәлегенә нормативларына туры килми торган эчәр су белән тәэмин итү чыганаклары йомшарту, зарарсызландыру җайланмалары белән җиһазландырылмаган.

2016-2018 еллар өчен Алексеевск районының үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү чыганакларында эчәргә яраклы суның лаборатор тикшерүләре

	2016 ел			2017 ел			2018 ел		
	Барлыгы тикшерелгән сынаулар	Нормаларга җавап бирми.	% стандарт булмаган пробалар	Барлыгы алынган пробалар	Нормаларга җавап бирми.	% стандарт булмаган пробалар	Барлыгы тикшерелгән сынаулар	Нормаларга җавап бирми.	% стандарт булмаган пробалар
Микробиологик күрсәткечләр буенча									

Үзәкләштерелгән чыганақлардан	26	5	19	10	0	0	51	0	0
Санитар -химик күрсәткечләр буенча									
Үзәкләштерелгән чыганақлардан	82	50	61	11	6	54	11	3	27

Районда барлығы 87 чыганақ, шул исәптән 1 «Бердәм» су алу жайланмасы Алексеевск ш.т. п. халкын эчә торган су белән тәмин итә. «Алексеевскводоканал» ААҖнең гарантияләүче оешмасы бөтен районны эчә торган су белән тәмин итә. Урта Тигәнәле, Түбән Тигәнәле, юеш Көрнәлеләр, Бутлеровкав, Ивановский Бистәсе, Городок хужалык итүче субъектларның артезиан скважиналарыннан һәм «Родина» колхозыннан су белән тәмин ителә.

Биләр тарихи–археологик табигать музейе территориясендә урнашкан «Изге чишмә» чишмәсеннән алынган суны билгеләп үтәргә кирәк, район халкы һәм Татарстан Республикасының башка районнарында яшәүчеләр белән бу жирдә экскурсия һәм дини максатларда кулланыла.

1.6. Тормыш сыйфаты

Халыкның яшәү дәрәжәсен: уртача хезмәт хақы, жан башына туры килгән керем, минималь куллану бюджеты, торак шартлары, гомер озынлыгы, сабийлык үлеме дәрәжәсе һ.б. билгелиләр.

1.6.1. Физик культура белән шөгильләну мөмкинлеге.

Еллар	физкультура һәм спорт белән шөгильләнүчеләр (кешеләр саны)	% район халкының саны
2016	11 847	46%
2017	12 010	47%
2018	12 556	50%

1.6.2. Сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру.

Гаиләнең социаль ролен күтәрү, физик культура һәм спорт белән шөгильләну өчен шартлар тудыру, буш вакытны рациональ куллану киләчәк буыннарның сәламәтлеген формалаштыруның мөһим факторы булып тора. Район халкының сәламәтлеген саклау системасында физик культура һәм спорт алыштыргысыз булып тора. Массакүләм физкультура һәм спортны оештыру өчен зур капитал кертемнәр таләп ителми. Барлык оешма житәкчеләренен бурычы физкультура пропагандасыннан һәм массакүләм спортны үстерү өчен минималь шартлар тудырудан гыйбарәт. Балалар учреждениеләренә,

мәктәпләргә, тармак технологияләре техникумына массакүләм физкультура системасын кертү, район оешмаларында һәм предприятиеләрендә физик культура белән шөгыйльләнүне активлаштыру зур әһәмияткә ия. Соңгы елларда спорт-сәламәтләндрерү чаралары, физик культура һәм спорт белән район халкының 52% шөгыйльләнә, шул ук вакытта икътисади яктан алга киткән илләрдә бу күрсәткеч 55% ка җитә. Балалар һәм яшьләрнең спорт белән шөгыйльләнүгә карата кызыксынуларын максатчан рәвештә хупларга, спортның өстенлекле төрләрендә район традицияләрен ныгытырга кирәк.

2. Программаның төп юнәлешләре.

2.1. Гаилә яшәү рәвешен популярлаштыру.

Хәзерге вакытта җәмгыятьтә, бигрәк тә яшь буын вәкилләре аңында гаиләне иң мөһим социаль институт буларак аңлау, женесләр арасындагы мөнәсәбәтләрнең югары эволюцион формасы һәм бер үк вакытта сәламәт балаларны киңәйтүнең һәм тәрбияләнүнең кирәкле атрибуты буларак аңлау, гаиләгә ярдәм итүнең төп юнәлешләре булып тора.:

ныклы гаилә мөнәсәбәтләре идеологиясен формалаштыру, балалы гаиләләрне пропагандалау, гаилә ориентирларын һәм мәнфәгатьләрен үстерүгә ярдәм итү;

көчәйтү өстенлеген гаилә белән ике ата-аналар состоящими беренче никахта торучы, киңәйтү, аларның репродуктив юнәлешен ике -, өчдетную гаиләгә;

Балаларны, яшүсмерләрне һәм яшьләрне гаилә тормышына эзерләү системасы аша гаилә-юнәлешле шәхес формалаштыру, социальләштерүнең төп субъекты буларак гаиләнең тәрбия потенциалын арттыру; яшь гаиләләргә комплекслы медицина, социаль, психологик, дәүләт ярдәме күрсәтү;

гражданлык никахлары санының алга таба үсешенә комачаулау; күп балалы һәм тулы булмаган гаиләләргә ярдәм итү системасын алга таба камилләштерү;

балаларны һәм яшүсмерләрне гаилә тормышына эзерләү системасына кертү: рухи-әхлакый кыйммәтләр, гаилә кыйммәтләре, берничә бала белән рәсми рәвештә теркәлгән тотрыклы никах, сәламәт яшәү рәвеше формалаштыру.

2.2. Халыкның сәламәтлеген яхшырту проблемаларын хәл итүне һәм үлем-китемне киметүне медицина ягыннан тәэмин итү.

Максат-тормыш дәрәжәсен тотрыклы күтәрү, сәламәтлек саклауны үстерү, халыкны деалкогольлаштыруны үстерү, хезмәтне саклау һәм социаль ярдәм чараларын камилләштерүнең эзлекле сәясәтен үткәрү чаралары ярдәмендә халыкның үлем санын киметү.

Бурыч:

Алексеевск муниципаль районында уртача гомер озынлыгын арттыру һәм

халыкның үлем-китем дәрежәсен киметү өчен иң уңайлы социаль-икътисадый климат булдыру;

авырулар санының дәрежәсен эзлекле киметү; район предприятияләрендә хезмәт шартларын яхшыртуга, хезмәтне саклауга, производства имгәнүләрне, һөнәри авыруларны булдырмауга юнәлдерелгән чараларны тормышка ашыру;

юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә халыкның үлем-китемен киметү, сәламәтлекне яхшырту, өлкән яшәтәге гражданныр һәм инвалидлар арасында авыруларны профилактикалау системасының нәтижәлелеген арттыру, өлкән яшәтәге кешеләрне һәм инвалидларны медик-социаль һәм социаль-психологик тернәкләндерү системасын камилләштерү.

2.3. Сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру.

Максаты-сәламәт халыкны яңадан торгызу, кешеләрнең сәламәтлеге турында кайгырту, туган мизгелдән һәм бөтен гомер бие. Бурыч:

физик культураны һәм спортны сәламәтлекне ныгытуның, эшкә сәләтлелекне арттыруның, халыкның озын гомерлелеген арттыруның мөһим ресурсы буларак үстерү, сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру;

сәламәт яшәү рәвешен формалаштыруны, гаилә спортын үстерүне тәмин итә торган структура буларак гаилә ролен пропагандалау;

барлык хезмәт коллективларында, тулаем районның уку йортларында сәламәт эхлакый-психологик климат булдыру;

укучыларның сәламәтлеген һәм физик үсешен ныгыту, уку процессын оештыруны камилләштерү, туклануны һәм медик-санитар шартларны яхшырту өчен белем бирү учреждениеләрендә шартлар тудыру;

сәламәт яшәү рәвеше культурасын тәрбияләү, үз сәламәтлегеңне кайгыртуга юнәлдерелгән ижтимагый фикер формалаштыру;

халыкның массакүләм Физик культурасын оештыру;

физик культура һәм спортның матди базасын алга таба ныгыту.

Алексеевск муниципаль районының максатчан программасын үтәү буенча чаралар"Халыкның сәламәтлеген яхшырту һәм 2019-2021 елларга үлем-китемне киметү" - мең сум»

№	Чаралар исеме	башкаручы	Үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
1.	Халыкара гаилә көненә, Халыкара балаларны яклау көненә, Әниләр көненә багышланган чаралар үткәрү	Авыл жирлекләре башлыклары, мәдәният бүлеге, социаль яклау бүлеге, мэгариф	2019-2021 еллар	Кирәк түгел

		бүлеге, яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге, ЗАГС бүлеге		
2.	"Алтын туйларын» һәм" бриллиант туйларын билгеләп үтүче гаиләләр өчен тантаналы чаралар оештыру»	ЗАГС, авыл жирлекләре башлыклары	2019-2021 еллар	Кирәк түгел
3.	Мәктәпләрдә гаилә кыйммәтләренә багышланган сыйныф сәгатьләре һәм тематик дәресләр үткөрү, гаиләнең кеше тормышында роле	Мьгариф бүлеге планы буенча	2019-2021 еллар	Кирәк түгел
4.	Фертиль яшьтәге хатын- кызларны профилактик тикшерү	«Алексеевскүз эк район хастаханәсе»	Ел саен	Кирәк түгел
5.	Яшүсмерләр арасында жәмгыятьтә гаилә һәм бала табу роленә дәрәс ориентирлар формалаштыру буенча женси үсеш һәм гинекологик авыруларны кисәтү буенча профилактик һәм агарту эшен (әңгәмә) оештыру. Наркомания, эчкечелек һәм тәмәке тарту профилактикасы.	«Алексеевскүз эк район хастаханәсе», мәгариф бүлеге	даими	Кирәк түгел
6.	Хатын-кызлар консультациясендә, амбулаториядә, ФАПларда “Аналар мәктәбе” эше.	«Алексеевскүз эк район хастаханәсе»	даими	Кирәк түгел
7.	Массакуләм мәгълүмат чараларын кулланып авыруларны профилактикалау	«Алексеевскүз эк район хастаханәсе»,	Ай саен	Кирәк түгел

	мәсьәлэләре буенча халыкны мәгълүмат белән тәмин итү	район газетасы редакциясе		
8.	Халыкны флюорография тикшерүләре планының 100% үтәлешен тәмин итү.	«Алексеевск үзәк район хастаханәсе», авыл жирлекләре башлыклары	2019-2021 еллар	ОМС
9.	Медицина хезмәте, социаль яклау органнары, мәгариф белән традицион конфессияләр, ижтимагый берләшмәләр, авыр тормыш хәлендә калган затларны рухи реабилитацияләүне гамәлгә ашыручы затлар белән хезмәттәшлек тормыш хәле.	«Алексеевск үзәк район хастаханәсе», социаль яклау органнары мәгариф оешмалары.	2019-2021 еллар	Кирәк түгел
10.	Алексеевск район үзәк хастаханәсе, яшь табиблар- кадрлар жәлеп итү максаты белән торак сатып алу	Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты	2019, 2020, 2021 еллар	Район бюджеты 2000,0 2000,0
11.	«ДС-ИФА-НВsAg» реагентлары жыелмасын сатып алу, В гепатит вирусы антигенын ачыклау яки раслау өчен иммунофермент Тест-системасы, диагностика жыелмасы	Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты	2019, 2020, 2021 еллар	Район бюджеты 140,0
12.	Бөер эшчәнлегә житешсезлегә булган авыруларны дөвалау урынына бару чыгымнарын компенсацияләү (гемодиализ)	Алексеевск муниципаль районы башкарма комитеты	2019 ел 2020 ел 2021 ел	Район бюджеты 267,0 252,0 252,0

Башкарма комитетның эшләр идарәчесе

Г.А. Йосыпова